

# ЕМАНЮЕЛ РОБЛЕС СЯНКАТА И БРЕГЪТ

Превод от френски: Денка Дамянова, 1979

[chitanka.info](http://chitanka.info)

# 1

Тъй като бе напуснал Париж много рано заранта, за да избегне задръстването, сега се чувствуваше уморен от пътя. Освен това, откак прекоси границата, валеше дъжд, ситен и упорит мартенски дъждец, а чистачките работеха зле и току спираха своя бяг в единия край. Отгоре на всичко настъпваше вечерта и лошото му настроение се засилваше, понеже никак не обичаше да кара нощем, ето защо се отказа да продължи до Кохел, немско градче на брега на Мозел. Катери плуваха срещу течението под белгийски или люксембургски флаг. Тънки пердета обрамчваха прозорците на жилищата и внушаваха представата на лек семеен покой. Малко след завоя на върха на един хълм се показва замък с тъмнозелени ливади наоколо и редици от тополи, стигащи до самия бряг. В тоя миг една табела му посочи гостилница на петстотин метра. Въпреки мъглата, която вече пълзеше от височините, той зърна постройката между дърветата, покрива от плочи, и железния ѝ надпис.

Едва бе оставил колата в двора и стопаните го посрещнаха с весела любезност. Един пълен червендалест мъж му съобщи, че почти всичките стаи били свободни. Заедно с жена си и дъщеря си се справял с цялото заведение, тъй като в тоя период клиентелата била малобройна и той наемал прислуга едва през първите майски дни. Гостилничарят имаше меки движения, а под фланелката му се издуваха огромни мускули. Като ликуваше непрекъснато, сякаш ненадейното идване на френския пътник го изпълваше със задоволство, той го настави на втория етаж с лице към градината, та да е защитен от шума на пътя, но да има поглед и към Мозел. И наистина от прозореца се виждаше извивката на реката по течението и дори замъкът, ала под такъв ъгъл, че проличаваше по-ясно неговият тежък и навъсен вид. Сега той изглеждаше съвсем чер, квадратна кула се извисяваше над него и в нея блестяха две-три светлини, които мрачната вода отразяваше.

— Това ще ви хареса ли? — попита хотелиерът, усмихнат до уши.

— Много добре.

И наистина мекото легло, бухналият юрган, гредите, украсени с фаянс, тежката средновековна маса и безукорно чистата баня го изкушаваха, колкото и гледката към околността.

Когато попълни своя формуляр, гостилничарят прочете: „Жорж Дюрен, студент“. Адресът го накара да се усмихне: „Ах, Парис, Парис!“ — прошепна той, сякаш гостът му бе слязъл от рая.

Вечерята в малката трапезария със селска камина в приземния етаж сбра край общата маса неколцина клиенти, между които един духовник с бели копринени коси и лице на старица; една особа с тесни рамене, ала с нос като на Сирано и двама шофьори, които управляваха тежкотоварен камион, дошъл от Хамбург. Жорж бе предвидил за десет дни да привърши тезата си върху „Чувството за самотност и необщителност у Оберман“ и бе избрал долината на Мозел, тъй като му допадаше нейният романтизъм, лишен от блудкавост. Нещо повече, всички крайбрежни градове имаха една приветлива хубост, която му се нравеше.

За да получи отделна маса, той се позова на туй, че не знае немски език и ще затруднява себе си и околните. А всъщност копнееше за малко спокойствие и желаше да се усамоти подир напрегнатия живот, който бе водил последните дни. Герда, дъщерята на стопаните, която му сервираше в престилка на цветчета, бе петнайсет-шестнайсет годишна девойка, все още възкокалеста и се изчервяваше за нищо. Знаеше доста добре френски и му съобщи, че духовникът бил Трирският епископ, а господинът с нос като на Сирано — лекар на име Фогт.

Към края на вечерята тя включи радиоапарата, който предаваше симфоничен концерт от Франкфурт, а малко преди това Жорж чу да ръмжи на двора автомобилен мотор. През прозореца видя един фолксваген, който маневрираше около грамаден камион, покрит с платнище. Светлината от фаровете му потъваше в зеленината на градината и създаваше впечатление за водна дълбина, а дърветата и зидовете сякаш се къпеха в неподвижна вода. Сетне всичко внезапно угасна. Някой заобиколи гостилницата и въпреки радиото Жорж долови чуването на дамски токчета по плочника в галерията. Съдържателят вече се бе втурнал и се чува един подир друг два гласа, мъжкият бе гърлест, а женският звучеше плахо. Заинтригуваният

Жорж се обърна към остъклената врата, която водеше към хола, и видя силуета на млада жена. Облечена бе в сив костюм с широки джобове и носеше кожена шапчица. Лицето ѝ не можеше да зърне, понеже бе застанала странично и попълваше своя формуляр, облакътена на писалището, до краката ѝ имаше само един куфар. Все пак можеше да установи, че е елегантна, висока и добре сложена, с тънки крака и тежък кок от руси коси ниско на тила. Един от шофьорите, седнал срещу остъклената врата, също оглеждаше пътничката и Жорж видя на лицето му захласнат израз, какъвто навярно имаше и той. Напук на всички свои намерения, той реши да не си ляга веднага, а да почака, докато непознатата слезе за вечеря. В това време гостилничарят запали огъня в камината и едно голямо куче вълча порода приближи и легна пред пламъците. Шофьорите и двамина още напуснаха залата, но епископът и д-р Фогт се разположиха да слушат концерта. Докторът се грижеше за звуковата настройка и понякога протягаше ръка към радиоапарата, сложен до него на желязна масичка. По расото на висшия духовник преливаха светлини, той слушаше отметнал глава, скръстил ръце на корема си, а аметистовият му пръстен приличаше на малко свирепо око. Жорж чака напразно и на края си каза, че непознатата навярно е поръчала да ѝ сервират в стаята. Искаше му се да поразпита Герда, но тя бе заета в кухнята с майка си. И тъй засега бе най-добре да се откаже от бдението си. Поклони се на двамата меломани, качи се в стаята си и разтвори своя ръкопис. Тутакси разбра, че бе премного уморен за работа. Същевременно осъзна, че го преследваше образът на тая жена, изплувал в нощта, и това му се видя странно; тъй като дори не бе зърнал лицето ѝ.

Когато на заранта Герда му донесе закуската, той не можа да устои на желанието да я поразпита. По негово искане тя му поднесе много силно кафе и дълги филии с масло, но любопитството му беше толкова изострено, че той не посегна веднага към тях. Девойката дърпаше завесите, разтваряше капациите на прозорците... Имаше слаби крака и птичи профил. Без да се двоуми, тя избъбра всичко, което знаеше: пътничката се записала за две нощи. Откъде идеала? От Кобленц. Ах, да, предишната вечер предупредила, че очаква да я потърсят по телефона през деня. Някакъв важен разговор. Герда излагаше тия подробности на своя първобитен френски не без лукавство, бе вече достатъчно осведомена и проумяваше причините за тая недискретност, пък се и забавляваше с това, как Жорж се насилва да говори с равнодушен, ала неубедителен за нея глас. На края тя му съобщи дори името на младата жена: фрау Ана Каплер.

Като остана сам, Жорж разположи на масата произведенията на Сенанкур, с които си служеше: Оберман, Изабел, Мечтания... всички заети от библиотеката на един от вуйчовците му, университетски преподавател и библиофил, всичките сравнително редки издания, и се залови да препрочита първите страници на тезата си. Времето навън бе сиво и мъглите още стояха по склоновете на отсрещния бряг, където внасяха светла нотка единствено немските, френските, белгийските, английските и люксембургски флагчета на някакъв клуб за любители на къмпинга.

Ана Каплер! Повтори си това име с впечатлението, че благодарение на него бе проникнал в съкровеността на своята съседка. В гостилницата всичко бе спокойно. Камионът на шофьорите бе изчезнал. Горے мъглите сякаш отнасяха замъка. Понякога кола изсвирваше предупредително на завоя... Ана. Ана Каплер! Запита се какво в нея предизвикваше такъв интерес. Припомни си, че всичко бе започнало в момента, когато чу на двора чукането на точетата на пътничката и този шум, ведно с музикалния поток, който радиото

излъчваше, бе добил внушаваща сила, подобна на някои сънувани подробности, които изплуват странно при събуждане. Така или иначе, работата не му спореше. Тоя разговор насаме с обезверения герой, който изучаваше за тезата си, му бе непоносим, едно усещане, което установи не без изненада. „Бавната агония на сърцето“, за която говореше Оберман, го караше да излезе оттук, да стигне до хълмовете, да изпробва силите си в няколкочасов път, да провери гъвкавостта на мускулите, издръжливостта на тялото. Припомни си един бяг в планината предишната зима, искрящия сняг и съвършено чистото небе. А тази внезапна носталгия му показваше, че някакво равновесие се е нарушило в него, че изпитва неприятното чувство на човек, когото дебнат в мрака.

Той затвори тетрадката си и подреди книгите. От клуба на любителите на къмпинга отвъд реката до него достигаше музика, зовеше го да избяга от настоящето, да не остава в него, затворен като в подземие. Реши да направи дълга разходка, но следобед. От това решение му поолекна и при сигнала на гостилничаря, няколко удара на гонг в хотела, той отиде в трапезарията. Тъкмо си мислеше, че пристига първи, когато установи изненадан, че д-р Фогт и госпожа Каплер отдавна го бяха изпреварили. Докторът бе заел маса близо до камината, а госпожа Каплер — между два прозореца на другия край, тъй че се намираше срещу светлината и чертите на лицето ѝ се виждаха зле. С влизането си Жорж пожела добър ден на немски език, но никой не отвърна на поздрава му. Младата жена само повдигна към него очи. Той седна така, че тя да остане в зрителното му поле и този ход, изглежда, достави удоволствие на Герда. Лека полека очите му привикнаха с полумрака, в който госпожа Каплер седеше, и тъй като тя не подозираше, че я наблюдават, той можа спокойно и най-подробно да я разгледа. Носеше очила с кокалена рамка, вместо костюма бе сложила синя вълнена рокля с дълги ръкави. Беше с лек грим, и това ѝ придаваше още по-затворено изражение. Каква възраст можеше да има? Приблизително тая на Жорж: двадесет и седем-осем години. Имаше гладко лице, но измъчени очи, като на човек, който е спал зле. Съвсем бялото чело, мъничките уши и съвършената линия на носа уравниваха възтежката долна част на лицето. Възхитиха го също раменете и разкошният бюст. Носеше брачна халка и тя бе единственото бижу, наистина ведно с две обици от ситни камъчета със

синия цвят на роклята ѝ. Коя бе тя? Какво правеше тук? Или по-скоро, кого чакаше тук? А тя очакваше някого, като се вземе пред вид телефонният разговор, за който Герда бе споменала. Тя изглеждаше много обикновено, много човешки, всъщност не дотам вълнуваща на вид и все пак готова за дълбоки промени. Когато навън светлината бе по-ярка, младата жена сякаш се отърсваше от сянката и сламенорусата ѝ коса хвърляше метални отблясъци. Как изглеждаше в любовното наслаждение? Как обичаше тя? Гледаше я как отчупва хляба, леко повдигайки лакти, как някак превзето държеше вилицата като перодръжка. Случваше се кола да свирне на завоя и тя наостряше уши, поглеждайки бързо през прозореца. Също тъй се случваше да се обърне към Герда с усмивка и странното бе, че тая усмивка засилваше впечатлението за ранимост, което понякога оставяше. Жорж усещаше в себе си пламенни пориви и копнееше за възможност да заговори тая жена, да я покани на разходка край Мозел, да я предразположи и тя да го придружи, да му разкаже за себе си, да му достави с присъствието си онова леко, светло, нежно щастие, което предугаждаше и за което жадуваше. Ала веднага щом се нахрани, тя излезе, без да му обърне никакво внимание, само че бе свалила очилата си и пристъпяше между масите с далечното безразличие на късогледите. Той не се помръдна, най-напред заради хитрата Герда, която го следеше някак насмешливо с половин око, сетне защото виждаше, че госпожа Каплер се отдалечаваше от него тъй, сякаш нищо не би могло да я спре. Не бе виждал друго човешко лице с такава скръб, изписана на него, помисли си той. Едва бе затворила стъклената врата и той тутакси се почувствува в някаква суха и завинаги безплодна пустиня. Обърна се рязко и видя, че тя влизаше в телефонната кабина вдясно от писалището на съдържателя.

— Това ѝ е поне за четвърти път тая заран — каза Герда, поднасяйки му кафе.

— Мислех, че нея ще потърсят.

— Да, ама никой не я потърси.

За малко остана сам в трапезарията, сетне реши да поеме към Кохел. Когато прекоси хола, госпожа Каплер бе изчезнала.

### 3

Младежи препускаха с кану по реката, размахали гребла на червени и зелени черти. Разминаха се с кораб от речния транспорт, натоварен с облакътени на парапета пътници. В студения въздух тополите не изглеждаха очертани на фона на ливадата, която стръмно се изкачваше зад тях, а повече изпъкваше с гъстия си извисен клонак. Спомни си как Оберман описваше един алпийски пейзаж: „Порой се спуска от снежните върхари и когато утринното слънце се появява, то е като пробуждане на първобитна земя, един миг от нашите незнайни съдбини.“ По дяволите тая задръстена памет! Отказа се от Кохел, задоволи се да купи от първото село пощенски картички за приятелите си и веднага ги изпрати, изпълнени с любвеобилни думи като заклинание срещу чувството за самота, което все повече го обезверяваше. „Утре ще ида да се настаня другаде.“ На връщане се опита да анализира това, което наричаше „мрачна криза“, и го приписа на мъгливото време, на туй, че долината тук се стесняваше и подтискаше с ограничения хоризонт, и дори се позова на сюжета, който третираше от месеци насам и вероятно въздействуваше на духа му с коварството на оловни изпарения.

Когато стигна недалеч от гостилницата, забеляза в градината госпожа Каплер. Виждаше я много ясно през оградата, както седеше на желязно кресло, боядисано в бяло, близо до една широка кръгла маса с дупки по нея. Между облаците се показва зиморничаво слънцето. Жорж за миг се спря. Зеленият мирис на реката и лекият като от криле шум на вятъра стигаше до него. На няколко метра оттук госпожа Каплер четеше, кръстосала крака, някаква английска книга. Той прекоси входа и се поклони пътьом, ала тя, изглежда, не забеляза тая сдържана вежливост и това го ядоса малко. Можеше обаче да забележи, че тя се бе гримира и че освежените бузи и устни ѝ придаваха самоуверен вид, без напълно да скрият известна крехкост, която Жорж много ясно виждаше. Той не можеше да си обясни нейната причина, тъй като всеки път, щом помислеше за тая жена, движенията на мисълта му



срещаха съпротива, както при движения на плувец дълбоко във водата. „Любовникът ѝ я кара да чезне по него“ — си каза той. Някой щеше да дойде и откъсне този хубав плод и тутакси тая мисъл се разгъна и покри ума му като ястребови криле. Бързо се качи в стаята, грабна ръкописа си и попадна на страницата, където коментираше лионското писмо от 18 май:

„Животът не е добър за мене, щом съм разочарован от благата му и ми остават само злините му; той е зловец за мене и аз го напускам, съществото, което избира и иска, има това право.“

По повод на тези редове Жорж говореше за „мъжката прозорливост“ на Оберман, но защо бе туй прилагателно? Зачеркна го, сетне поддържа перото във въздуха, неспособен да се съсредоточи истински, а то бе — не се съмняваше в това — поради присъствието долу, почти под прозореца му, на госпожа Каплер.

Той не устоя на желанието да иде до тоя прозорец. Да, тя бе там, застанала тъй, сякаш по-скоро очакваше, нежели почиваше. А може би никого не чакаше? Може би ставаше въпрос само за едно съобщение? А може да го е получила вече, докато е отивал в селото? „И какво от това? Наистина оглупявам!“ Възхити се на тежкия златист кок, на раменете, на дългите бедра и осъзна, че тя не само събуждаше чувствеността му, но имаше и нещо друго, някаква смътна връзка между тях, потулена дълбоко в инстинкта. А защо да не слезе? Защо не се възползува от това обстоятелство и отиде при нея? Озове ли се с нея, тогава ще решава, ще дири някакъв предлог, ще се довери на тая притегателна сила, която носеше в себе си. Тя четеше в оригинал произведение на Грейм Грийн. Можеше дори да различи едрите букви на заглавието върху обложката на книгата близо до една табакера. „Моят английски е доста добър, във всеки случай достатъчно добър, за да се справя!“ Щеше да опита, но заваля дъжд, отначало слабо, после се засили и заплющя. Госпожа Каплер събра набързо нещата си и побягна. В проливния дъжд градината сякаш се стопи, получи се само една неясна маса, в която едва личеше алеята с пясъчната настилка, а

реката вече не се виждаше. В този дъжд изви сирената на катер, Жорж го видя как се изниза, сетне бавно и някак зловещо се хлъзна в тая сивота.

Върна се от прозореца. „Ако госпожа Каплер седне да чете в трапезарията или в салона, тогава нищо не е загубено!“ С възбудени от надеждата нерви той се обу набързо (обичаше да работи бос), нахлузи една вълнена фланелка и излезе в коридора. Тъкмо заслиза по стълбището, когато на долния етаж чу познатия му вече шум от токчета и замръзна на място с ръка на перилата. Всъщност този шум призова отново не само образа на пътничката, както бе я видял в гръб, облакътена на писалището, но и някои спомени, а най-вече беглото впечатление за загадка. Чу рязко щракване на ключалката. Плющенето на дъжда се засили. Сякаш глутници преминаващи плъхове тъпчеха целия покрив. Жорж доби илюзията, че плува в едно безбрежно време, че вихрушки го отнасяха към отдавна изживени часове и все пак подобни на сегашния, съвършено подобни и белязани със същото чувство за заплахата. Затвори се пак в стаята си неспокоен, с пресъхнала уста. Вън под напъните на вятъра клоните измъчено се огъваха и размахваха като знамена. „Не исках този смут да премине тъй скоро, пишеше Оберман. Почувствувах, че нещо докосвах в празнотата“... Отстрани книгата и се изтегна на леглото с чувството, че се спуска в черните води на кладенец, където внезапно щяха да лумнат тайнствени фосфоресценции, съвсем неочаквани и необясними. С очи към тавана и ръце под тила, той още веднъж се вгледа въпросително в себе си, подозирайки смътно, че туй изпитание имаше някакъв смисъл и че той не отстъпваше на съблазните на желанието. Впрочем той се познаваше и знаеше как се събужда неговата чувственост и как избухва. Не, той не желаше тази жена след всичкото туй самоописание, трябваше да заключи, че тя го бе завладяла, както никоя друга досега. При това само бе я зърнал, никога не бе ѝ говорил и нищо не знаеше за нея. А съществото му цяло копнееше да иде при нея, да счупи стъкленото кълбо, в което я виждаше да се движи, далечна, равнодушна и предадена на своята съдба. „Какво трябва да сторя?“ Сега мисълта му се движеше в мъгла, като тая, която обсаждаше къщата и правеше непрогледни стъклата. Все пак си наложи упорито да оглежда всяко ъгълче на съзнанието си и да проумее що за душевно състояние бе

това, което се бе породило в един пласт на разсъдка му и вече му се изплъзваше.

Привечер общата трапеза събра на вечеря две двойки шофьори на тежкотоварни камиони, също така д-р Фогт и една стара дама, представителка на работилница за бельо. Но епископът бе болен и пазеше стаята от заранта. Дошъл бе да си почине в туй спокойно място, придружен от Фогт, който от дълго време го лекуваше.

Каква е болестта му? Герда не знаела. Обаче знаела — и това бе по-важно за Жорж, — че госпожа Каплер сигурно щяла да слезе. В камината пламтяха дебели пънове, а кучето спеше под едно кресло. Жорж виждаше през прозореца трите светлини на замъка, увиснали като три лампиона накрай тъмнината, а над брега гирляндите от електрически лампи сочеха входа на клуба на любителите на къмпинга. Тези картини изглеждаха недействителни, родени от някаква игра на нощта, както и отраженията им в реката, ала те все пак напомняха за мощното водно течение между варовиковите стени на долината. Вече не валеше, но се долавяше, че небето все още бе набъбнало от бури, а зад хребетите светкавици запалваха къси зарева. „Ние все чакаме следващия час, следващия ден, следващата година...“ Още една реминисценция от Оберман. Тя го подразни и тъй като Герда му поднасяше чай, той я запита дали най-после са потърсили по телефона госпожа Каплер.

— Да — каза Герда. — Преди малко. Аз самата прехвърлих разговора в нейната стая.

— А, добре.

Тоя път не почувствува стеснение от любопитството си. Но повече не посмя да разпитва девойката и да измъква други подробности от нея, например това дали госпожа Каплер бе говорила дълго със събеседника си и дали всъщност ставаше дума за един или за една събеседничка, ала тия въпроси се плъзваха в мислите му подобно на дълги тънки влечуги между храсти. „Защо ми трябва да се занимавам с тия неща?“ Изпи една чаша бяло мозелско вино, което му се нравеше, и насочи ума си към спомени от предишното лято,

припомни си един италиански плаж с плисък на вълни и смях на девойки. „Вместо това глухо място да бях избрал Сан Ремо.“ Едва бе почувствувал това съжаление и госпожа Каплер влезе в залата. Кучето отдалече вирна глава, поглеждайки към нея. Най-младият шофьор я сподире с очи до масата ѝ. Тя носеше същия костюм от предишната вечер и един син шал на врата си. Тъй като бе свалила очилата си, Жорж можа да види по-добре нейния поглед, който му се стори поморен, помръкнал, почти остарял. Тя взе да се храни, но както личеше, без апетит и след малко остави яденето и запали цигара. Обмисляше нещо с набръчкано чело, понякога обръщаше лице към прозореца и се вторачваше в нощта, където отново плющеше дъждът. На моменти нейните много светли зеници се втвърдяваха и приличаха на две малки сиви камъчета. Всяко нейно движение бе не толкова нервно, както по време на обема, сякаш бе се отърсила съвсем от нетърпението и тревогата. „Може най-после да е получила утешителни новини.“ Сама в дъното на залата, тя изглеждаше едновременно примирена и несигурна, а той стоеше нащрек някак мъчително. Огънят в камината издаваше звук подобен на хъркане и човек би рекъл, че е самият шум на времето, което тече. Жорж се запита как да си обясни неясните чувства, които изпитваше към тая жена и които някак си го тревожеха. Имаше впечатлението, че ходи в мрачна задънена улица и търси нейния изход, притискан от стръмните стени на високи слепи фасади. От общата маса до него стигаха думите на шофьорите, прекъсвани от смях. Понякога, старата дама се разбъбряше с тъничък гласец, като навеждаше напред гърди и слагаше длан върху ръката на доктора. Светлината, която падаше от тавана, отделяше лицата едно от друго, оттласкваше ги много надалеч в друг един свят. И звуците прекосяха безкрайни пространства, докато стигнат до Жорж. Сетне видя, че Герда се наведе към госпожа Каплер и си размениха няколко реплики. Косите и на двете имаха еднакъв цвят на мед. Щом му се удаде случай, той попита момичето:

— И тя не знае какво иска — каза то.

— Защо?

— Беше решила да си тръгне след вечеря, куфарът ѝ беше готов, а пък сега...

— Предпочита да остане ли?

— Да.

- Заради лошото време?
- Може би.
- Нищо ли не обясни?
- Ами да прави каквото си ще!
- Така е, наистина.

Герда хитро го погледна и си отиде. Дъждът чукаше по стъклата. На общата маса пак избухнаха в смях и някой извика с весел глас: „Ама че щуротия!“ Когато се смееше, старата дама притискаше до устата си салфетката, навита като тампон. А д-р Фогт се дръпваше назад и на белезникавото му лице лъщяха очи на лешояд. Равнодушна към веселието, госпожа Каплер продължи да пуши, облакътена на масата и склонила ръце пред устните си, а върхът на цигарата ѝ бе обърнат към Жорж, сякаш червеното огънче сочеше точно него. Тя бе свела клепки и продължаваше да стои абсолютно неподвижно зад тъничката завеса дим от цигарата. По стените имаше многоцветни фаянсови чинии, по тях играеха светлинки от огъня, а една от тях, точно над главата на госпожа Каплер, смътно напомняше с формата си едно огромно втренчено и сърдито око. „Всеки от нас е като един остров“ — мислеше Жорж, съзнавайки, че в него се надига необясним страх и леко го души. Спомни си, че бе имал подобно впечатление една нощ в едно прашно градче в Сардиния през август, когато се разтърсваше от треска, а сутринта убеди другарите си да заминат без него. Изведнъж надойдоха други пътници, отърсваха се в хола, влизаха шумно в залата и в бъркотията госпожа Каплер се оттегли. Жорж я видя как заобиколи масата и мина през остъклената врата. Знаеше, че все още има време, че може да я настигне, да я заговори под някакъв любезен предлог и да се отърси така от странното напрежение, но новодошлите се бяха скупчили при входа, сваляха палтата и се шегуваха помежду си. През тия няколко секунди, които загуби, госпожа Каплер се мушна в асансьора. Той постоя съвсем объркан и недоволен от себе си, сетне се завърна на масата и запали цигара. Мислено сподори младата жена по коридора на първия етаж. Щеше да разрови пак куфара, да вземе оттам дрешките си за сън... Докато си представяше всеки неин жест, новопристигналите насядаха край една маса близо до камината — бяха петима, по всяка вероятност семейство, майката висока, здраво сложена жена — и дебелият съдържател раздаде менюто, като се усмихваше ту на един, ту на друг.

„Навярно започва да се разсъблича.“ Жорж си представи сцената — как сваля чорапите, жакета на костюма, полата, блузата — и беше чудно, че в тия представи нямаше никаква еротична сила. Те се редуваха с бързо темпо и напомняха за тревожното ускорение на времето. След като прегледа един вестник, д-р Фогт пусна радиото. Той грижливо настрои апарата и обяви, че ставало дума за концерт, препредаван от Щутгарт. Две-три светкавици блеснаха с бяла светлина в стъклата и предизвестиха музиката. Жорж се заслуша, ала едно едничко видение го владееше и в него госпожа Каплер ходеше напред-назад „непорочно гола“, с печална уста и решише дългите си разпуснати коси.

Сега д-р Фогт бе седнал настрана, а големият пес бе изтегнат при краката му. През прозореца се мяркаха светлините на отсрещния бряг, трепкащи и смътни в дъжда. Изглеждаха отчайващо непостижими, навярно защото очертаваха огромни пластове нощ, враждебни, подтискащи, прекосявани от мъгли, набучени със скали. „Какво търся тук в тая неприветлива дупка?“ Чувствуваше, че бе загубил всякаква способност за възторг, за възхищение, за пристрастяване, че нещо в него полека загасва като лампа, която догаря, и че госпожа Каплер бе свързана с тая промяна. При тая мисъл той изви поглед към масата, където бе седяла госпожа Каплер, все още неразтребена от Герда. Недалеч от приборите блестеше някакъв предмет. Заинтригуван, той стана. Никой не се интересувахе от държането му. Позна сребърната табакера, която бе вече видял следобед от прозореца горе. Взе я и точно в тоя миг от радиото бликнаха и полетяха лирични звуци на цигулки. Повика с ръка Герда.

— Забравила я — каза тя. — Много е разсеяна.

Табакерата бе украсена с кукумявка, гравирана върху плочка от розова сплав, копие на Дюреровата кукумявка на Албертина Виенска, възпроизведена изцяло с два аметиста, изобразяващи очите. В тия инкрустирани камъни играеха светлинки и придаваха на погледа на птицата жива дълбочина.

— Ако желаете — каза Герда, — ще ѝ я предам утре. Сега навярно спи.

— Благодаря, ще сторя това сам.

Тя продължи да се усмихва, но бе се изчервила силно, навярно смутена при мисълта за любовната интрижка, която този случайно

намерен предмет щеше да улесни. Тя добави със свенлив гласец:

— Тя е в шестнайста стая, в дъното на коридора.

Той отвърна на усмивката, леко потупа ръката ѝ и излезе в хола, където топлината на радиаторите засилваше аромата от един огромен букет перуники. Един туристически афиш показваше Кьолнската катедрала, гледана от самолет, а на заден план Рейн сякаш отбелязваше края на дълго пътешествие, последния етап на края на мрачен път. Ами ако тутакси се качи при госпожа Каплер, нямаше ли да се приеме зле постъпката му в тоя необичаен час? Защо наистина не предостави на Герда да върне тоя предмет? И после защо да не почака до утре? Ако госпожа Каплер бе забелязала, че е забравила нещо, тя вече е прибягнала до вътрешния телефон и е предупредила съдържателя! И като си спомни, че тя се бе отказала от пътуването нощем заради умората, предположението му, че тя спи, още повече се засили. Ала нито тези разсъждения, нито угризенията бяха достатъчно силни да заличат желанието му да види на всяка цена госпожа Каплер. Нещо повече, неусетно той се бе качил на първия етаж.



Епископът обитаваше също една от тези стаи. „Само да не сгреша!“ Поусъмни се за миг: „Дано само Герда не ми е изиграла някой номер!“ Потърси пипнешком копчето за осветление. Музиката от радиото не стигаше дотук, само дъждът почукваше в тишината. Това извика в него саркастичния образ на епископа, дошъл при позвъняването му натъкмен като за богослужение, в дрехи, искрящи от позлата, с митра на главата и с хлътнало лице. Най-сетне успя да светне в коридора и намери отбелязаната с номер 16 врата. Отдолу се процеждаше светлина. „Значи, още е будна. Освен ако е забравила да изгаси!“ Вслуша се с притаен дъх, като се боеше, че през тия няколко секунди могат да го изненадат в тая любопитна поза. Табакерата пареше в ръцете му. „Какво търся тук! Ставам смешен!“ Почукването на тая врата му се струваше трудно като плуване в ледена вода. И същевременно в себе си долавяше същия страх, който сковаваше сърцето му целия следобед. А тази жена бе там, толкова близо, че му се прииска да погледне през дупката на ключалката с любопитството на актьор, който гледа публиката през отвора на завесата. Вече не можеше да си тръгне. Едната му половина сякаш го чакаше оттатък и го викаше. Да си тръгне би било равносилно на изоставяне, на предателство! Осветлението в коридора изключи, отново настана мрак и в последвалия в душата му смут Жорж доби впечатлението, че е застанал на върха на едно скеле, което е пред сгромолясване. „Какво трябва да сторя?“

На десетина метра оттук се процеждаше светлина под друга една врата. Навярно бе стаята на епископа. И той не спеше. И отново абсурдното видение с духовника изплува в неговите тежки бляскави одежди, с изкрещяния от скъпоценни камъни жезъл и поглед, пълен с изненада и укор. Отначало той почука лекичко със свит показалец няколко пъти. Изглежда, че звукът не се чу оттатък вратата. Отвътре никакъв отговор. Чукна по-силно, звукът отекна в него и тутакси го изплаши. Какво значение има епископът! Какво значение има

скандалът! Какво значение имат последствията! Тоя път похлопа с пестник, обзет от някакво безумие, и тъй като отвътре пак нищо не се чу, той разтърси бравата. Вратата тутакси се поддаде, зейна на четиридесет и пет градуса и спря неподвижно. През ечащите зали на разсъдъка му ироничният глас на шофьора повтори като ехо: „Ама че щуротия!“ Не смееше да мръдне. Стаята тънеше в полумрак (осветяваше се навярно косвено от банята) и бе точно повторение на неговата с тая разлика, че гардеробът бе вляво, а не вдясно от прозореца и можа да се види отразен — беше като истукан, с уплашено изражение и все още протегната ръка. Леглото празно. Дори неотгърнато. На пода — куфарът изправен със закопчани кожени каиши. Направи крачка встрани и рече: „Извинете ме.“ Седнала на стол и облакътена на масата, госпожа Каплер бе обхванала с ръце лицето си, свършено безучастна към нахълтването на Жорж. Носеше сивия си костюм.

— Госпожо, извинете ме — каза отново той с по-уверен глас, но изглежда, че и сега гласът му не стигна до нея и потъна в пространството на стаята. А тя сякаш тънеше в дълбините на земята, под грамадна черупка от скали, изолирана като въздушно кълбо под земните пластове. В тоя миг госпожа Каплер се изправи, без да прояви нито изненада, нито укор. Погледна го мълком ала виждаше ли го наистина? Погледът ѝ сякаш го пронизваше, като че ли бе прозрачен, а зениците ѝ блеснаха със същия печален блясък като на птицата от табакерата. Навярно от лошата светлина чертите на лицето ѝ бяха хлътнали, бледността се засилваше и ѝ придаваше израз на неизлечима скръб? Значи тъй! Плакала е. Размитият грим на клепките образуваше кръгове по бузите, но вместо да я загрозят, те придаваха на красотата ѝ нещо безумно; въпреки че направи усилие да се овладее, устните ѝ трепереха, подръпвани от слаб тик. Имаше дълга бяла шия, гъсти съвсем влажни мигли и както беше седнала, ханшът ѝ някак хармонично се заобляше отстрани. Думата „чувствена“ бе изпъкнала в съзнанието на Жорж най-напред и той вече не чувствуваше същото смущение, въпреки необичайната ситуация.

— Донесох ви това — каза той на английски.

Двата аметиста блеснаха тутакси, щом сложи табакерата на масата. Госпожа Каплер ги погледна тъй, сякаш имаха върху нея магнетично действие. И понеже трябваше да влезе в стаята, Жорж

зърна над камината един бял плик, опрян до цокъла на стенния часовник. Без никакъв адрес, само едно име бе написано с висок женски почерк.

— Този предмет е ваш, нали?

Той посочи табакерата, мъчейки се да спечели време, да я накара да проговори и чувствуваше, че е проникнал в един безотраден свят, че пристъпя в една празнота, че душата на госпожа Каплер бе решително непознаваема. И той възненавидя тая сумрачна светлина в стаята.

— Да, това е мое, наистина — каза тя.

За първи път чу гласа ѝ.

— Забравили сте я в трапезарията. Позволих си да...

— Да. Признателна съм ви.

Това изречение, помисли си Жорж, можеше да се приеме за двусмислено, но той се поклонил с вид, че не желае повече да се натрапва и си тръгна. В края на краищата достатъчно би било да ѝ съобщи по вътрешния телефон. Или да мушне бележчица под вратата. Беше топло. Докато той се оттегляше, тя стана и уморено приглади косите си. Всеки неин жест изглеждаше някак незавършен. Той попита:

— А, извинете, нали това е кукумявката на Дюрер?

— Да.

Едно бегло „да“ с края на устните. Жорж съзнаваше, че в тая сцена всичко увисваше в пространството и един малък тласък, една едничка неуместна дума би нарушила туй странно равновесие. И още това впечатление, че потъва в самотата на тая жена с точността на скалпел в изтерзана плът. Ала нека не насилва нищо. Трябваше само да се помъчи да я измъкне от тоя затвор, в който се бе затворила, да улесни с всички сили нейното избавление. Тя стоеше права с ръка на облегалката на стола си. Далеч отвъд стените изрева с клаксона си кола, но госпожа Каплер не промени вида си на сомнамбул.

— Простете ми, ако съм дошъл в неподходящо време — каза той.

Подобна фраза звучеше изтъркано, но за предпочитане бе да избягва да я пита болна ли е, да не ѝ задава никакъв точен въпрос. Тъй като се намираше срещу банята, той чу как водата от умивалника капеше с упорит шум на метроном. На масичката зърна чаша и две жълти туби една до друга. Госпожа Каплер бе проследила погледа му и после го погледна някак странно и малко изотдолу, едновременно

боязливо и предизвикателно. Важното е да устои на желанието да действува, да грабне тубите. Чуването на всяка капка отекуваше в мозъка му и изостряше не толкова чувството на състрадание, колкото на ужас. „Значи това било!“ Тая очевидност изплува из дълбините на съзнанието му както риба блясва за миг над водата, подгонена от невидимо чудовище.

— Госпожо, смея ли да...

И отново прикри смущението си с банален светски израз. Ала чувствуваше интуитивно, че тя долавяше желанието му да я притегли до себе си, че тя нямаше да се противи, ако постъпи предпазливо, ако достатъчно деликатно изпълнява ролята на човек, който не подозира това крушение, това доброволно потъване в едно мрачно блато.

— Госпожо, смея ли да ви поканя да довършите вечерята си с мене долу?

Тя го гледаше напрегнато, осветена отстрани, а раменете ѝ потреперваха. Поиска му се да я прегърне, да целуне челото ѝ, косите, бузите, устните, да ѝ предаде своето доверие, да ѝ вдъхне своята смелост, защото в крайна сметка да живееш значеше да залагаш смело! Ала тя бе още много далеч от брега и той трябваше да хитрува.

— Нашият гостилничар — каза непринудено той — сервира великолепен сливов ликьор, а огънят още не е загаснал.

Този път на лицето ѝ се изписа смирение и това го трогна. Тя не отвърна нищо и той настоя!

— Моля ви...

Тогава тя кимна с глава и на бузите ѝ изби червенина.

— Много съм щастлив, че приехте, госпожо.

И пак с тоя тон на „галантен мъж“, който ненавиждаше, но в случая беше удобен и сигурен.

— Вижте — каза тя стеснително, — преди това трябва да...

Не намери английската дума и уморено посочи лицето си. Виждаше добре, че тя бе направила огромно усилие, за да стигне до него, ала на лицето ѝ все още стоеше изразът на въжеиграч, когото последните метри въже над бездната хвърлят в ужас. Домъчня му за нея и каза:

— Ще слеза и ще ви чакам в залата.

Тя притвори клепки в знак на съгласие.

Когато си тръгна, установи, че под вратата на епископа все още светеше. Дали от гостилничаря бе чул, че духовникът бил болен от рак? По стълбището го настигна музиката от Щутгарт, обгърна го като жужащо ято насекоми и той изведнъж установи, че преди малко напусна младостта си, че бе по-сигурен в силите си, с повече любопитство към света, по-жаден за наслади, за успехи и най-сетне по-жаден за щастие! Чувствуваше се като лампа, която гори по-силно високо в мрака. Тая жена ще дойде, той ще улови ръката ѝ, беше сигурен, че и тя ще засвети! Д-р Фогт слушаше концерт от Моцарт пред камината. Бяха сложили в огнището няколко пъна, които изпускаха дълги извиващи се пламъци. Жорж седна на едно кресло. „Тя няма да се бави. Но щом минат десет минути, пак ще се кача!“ Като морски птици кръжаха мислите му в едно тревожно пространство. Спомни си, че му бе зле през деня. Какво тайнствено притегляне го бе повело? „Може би дойдох съвсем навреме!“ Ах, да дойдеше веднъж тя и тази музика, тоя огън, тия цветя щяха да си възвърнат тяхната утешителна сила! От време на време кучето изръмжаваше на сън. Докторът се бе унесъл. На скарата в огнището купчините жарава навяхаха представата за едно царство, опустошено от безжалостна разрушителна съдба! Обзет от нетърпение, Жорж стана. И точно в тоя миг видя как госпожа Каплер блъсна стъклената врата и в своя сив костюм пристъпи с някакво ведро великолепие. Беше свалила синия си шал, старателно се бе гримирала, а очилата ѝ скриваха посърналите ѝ очи. Тя ли е в действителност? И наистина ли бе изживял сцената в нейната стая? Тя сериозно гледаше пламъците и перуниките, красотата ѝ му се видя дълбока и архаична и той сподави желанието да протегне ръка, да я докосне с върха на пръстите си, да опипа като слепец това лице. Като я отведе до креслото, той повика съдържателя, като плесна с ръце. Кучето подскочи. Докторът с обич го погали по гърба. Точно над главите им епископът навярно е буден в

полумрака, наситен с аптекарски миризми. В помещението бе тихо. Бурята навън отминаваше.

— Разбира се, разбира се — казваше съдържателят, като се смееше, — докторът също с удоволствие ще приеме една чашка!

Този миг беше напрегнат като ненадеен отдых, сякаш никой по цялата земя не биваше да умира тая нощ. Без да се наведе, скришом, с късо движение тя хвърли в огъня един свит на топка плик, а когато той падна в жарта, показаха се два жълти предмета, които се овъглиха също бързо. Жорж не забеляза това. За него този ден завършваше като една съвършена линия. Чувствуваше се изпълнен с въображение, с желанието да се хареса, да покори. Нощта напираше по стъклата и звездите изгряваха. Всичко бе ново. Всичко беше без начало и без край и да живее бе цяло чудо! За да може да говори ниско та докторът да не чуе думите му, той бе седнал много близо до госпожа Каплер:

— От снощи — каза той — мисля само за вас...

Тя извади от чантата си табакерата и я подаде на Жорж със слаба усмивка и все пак лицето ѝ изразяваше една все още далечна светлина като нощно отражение на повърхността на водата от потънала на дъното лампа.

# ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

**МОЯТА БИБЛИОТЕКА**



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.